

Seminář „Databáze alejí Moravy a Slezska a její využití v praxi“

Právní úprava ochrany dřevin a alejí

RNDr. Bc. Lenka Řondíková
Krajský úřad Moravskoslezského kraje

9. 10. 2015

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

Rozptýlena do většího množství právních předpisů:

- práva veřejného
- práva soukromého (občanského)

Základ:

- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, ve znění vyhlášky č. 222/2014 Sb. (účinnost od 15. 7. 2013 / 1. 1. 2014)

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

Právní úprava obsažená v ZOPK spočívá ve třech principech:

1. Princip ochrany

všechny dřeviny jsou zákonem chráněny před poškozováním a ničením + přísnější režim pro památné stromy a dřeviny náležející k ZChD
(§ 7 odst. 1 ZOPK)

2. Princip péče

péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování je povinností vlastníků
(§ 7 odst. 2 ZOPK)

3. Princip povolovací

ke kácení dřevin je nezbytné povolení orgánu ochrany přírody, nejde-li o zákonem vymezené případy, kdy se povolení nevyžaduje (§ 8 ZOPK)

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

Dřevina rostoucí mimo les

„strom či keř rostoucí jednotlivě i ve skupinách ve volné krajině i v sídelních útvech na pozemcích mimo lesní půdní fond“
[§ 3 odst. 1 písm. i) ZOPK]

Zveřejněno systémem environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

Obecná ochrana dřevin (§§ 7 – 9 ZOPK)

§ 7 Ochrana dřevin

(1) Dřeviny jsou **chráněny** podle tohoto ustanovení **před poškozováním a ničením**, pokud se na ně nevztahuje ochrana přísnější.

(2) **Péče o dřeviny**, zejména jejich ošetřování a udržování je povinností vlastníků. **Při výskytu nákazy dřevin epidemickými či jinými jejich vážnými chorobami**, může orgán ochrany přírody uložit vlastníkům provedení nezbytných zásahů, včetně pokácení dřevin.

Zveřejněno systémem environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

Památné stromy a jejich OP (§§ 46 – 47 ZOPK)

- **mimořádně významné stromy**, jejich skupiny a stromořadí
- **vyhlašují se rozhodnutím** orgánu ochrany přírody (pověřené obecní úřady)
- je **zakázáno je poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji**; jejich ošetřování je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil
- je možné pro ně vymezit OP, OP ze zákona - ve tvaru kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí
- **v OP není dovolena** žádná pro památný strom škodlivá činnost
- **zrušit ochranu** památného stromu může orgán ochrany přírody jen ze ZOPK stanovených důvodů

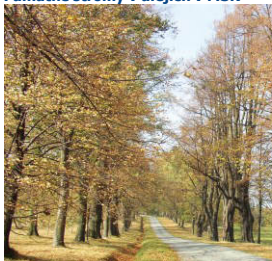

Zveřejněno systémem environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

Památné stromy v alejích v MSK

Alej památných lip na Uhlířském vrchu v Bruntále

Alej na Anenský vrch

Zveřejněno systémem environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

Památné stromy v alejích v MSK

Alej dubů v Raduni

Alej lip Radkov - Dubová

Zveřejněno systémem environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 8 – povolení ke kácení dřevin

(1) Ke kácení dřevin je nezbytné povolení orgánu ochrany přírody, není-li dále stanoveno jinak.

- Povolení lze vydat **ze závažných důvodů** po vyhodnocení **funkčního a estetického významu** dřevin.
- Povolení ke kácení dřevin **na silničních pozemcích** může orgán ochrany přírody vydat jen po dohodě se **silničním správním úřadem** a povolení ke kácení dřevin u železničních drah může orgán ochrany přírody vydat jen po dohodě s drážním správním úřadem.

Zveřejněno systémem environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 8 – povolení ke kácení dřevin

Kácení na silničních pozemcích = pozemcích, na nichž je umístěno těleso dálnice, silnice a místní komunikace a silniční pomocný pozemek [§ 11 odst. 1 z. č. 13/1997 Sb.]

Roste-li dřevina na vozovkách, dopravních ostrůvcích a krajnicích dálnice, silnice a místní komunikace, tvoří **pevnou překážku ve smyslu § 29 odst. 1 z. č. 13/1997 Sb.**

Při jejím odstranění (kácení) z důvodu ohrožení bezpečnosti užití pozemní komunikace, neúměrného ztížení použití silničních pozemků k účelům údržby komunikací nebo neúměrného ztížení obhospodařování sousedních pozemků se postupuje podle § 15 z. č. 13/1997 Sb.

Podle něj je vlastník dálnice, silnice a místní komunikace oprávněn kácet dřeviny - **postupuje při tom však podle ZOPK !!!**

Zveřejněno systémem environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 8 – povolení ke kácení dřevin

Kácení v průjezdních úsecích silnic

území zastavěné nebo zastavitelné (stanoví SÚ)

Péče podle § 7 odst. 2 ZOPK povinností vlastníků pozemků, na kterých tyto dřeviny rostou

Aktuálně právní spory o to, **kdo je vlastníkem?**

§ 14 odst. 1 písm. b) z. č. 13/1997 Sb.: „silniční vegetace není součástí ani příslušenstvím průjezdního úseku“

- MŽP zastává názor, že vlastníkem dřeviny je **vlastník pozemku**

- MD zastává názor, že o dřeviny pečuje **obec** (jedná se o veřejnou zeleň, která je součástí veřejného prostranství)

Judikatura NSS dává doposud za pravdu MD

Zveřejněno systémem environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 8 – povolení ke kácení dřevin

(2) Povolení není třeba ke kácení dřevin z důvodů pěstebních, to je za účelem obnovy porostů nebo při provádění výchovné probírky porostů, při údržbě břehových porostů prováděné při správě vodních toků, k odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděném při provozování těchto soustav a z důvodů zdravotních, není-li v tomto zákoně stanoveno jinak.

Kácení z těchto důvodů musí být **oznámeno písemně nejméně 15 dnů předem** orgánu ochrany přírody, který je může pozastavit, omezit nebo zakázat, pokud odporuje požadavkům na ochranu dřevin.

Zveřejněno systémem environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 8 – povolení ke kácení dřevin

(3) Povolení **není třeba ke kácení dřevin se stanovenou velikostí, popřípadě jinou charakteristikou**. Tuto velikost, popřípadě jinou charakteristiku stanoví **Ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem** (vyhláška č. 189/2013 Sb.):

Povolení ke kácení dřevin, za předpokladu, že tyto **nejsou součástí významného krajinného prvku** (§ 3 odst. 1 písm. b) zákona) **nebo stromořadí**, se podle § 8 odst. 3 zákona nevyžaduje

- a) pro dřeviny o obvodu kmene **do 80 cm měřeného ve výšce 130 cm nad zemí,**
- b) pro **zapojené porosty dřevin, pokud celková plocha kácených zapojených porostů dřevin nepřesahuje 40 m²,**
- c) pro dřeviny pěstované na pozemcích vedených v katastru nemovitostí **ve způsobu využití jako plantáž dřevin,**
- d) pro **ovocné dřeviny** rostoucí na pozemcích v zastavěném území evidovaných v katastru nemovitostí jako druh pozemku zahrada, zastavěná plocha a nádvoří nebo ostatní plocha se způsobem využití pozemku zeleně.

Zdrojí jímé systém environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 8 – povolení ke kácení dřevin

Kácení stromořadí

- ochrana stromořadí vyhláškou č. 189/2013 Sb. významně posílána
- ke kácení stromořadí i ke kácení jednotlivých stromů, které jsou součástí stromořadí, je třeba **povolení OOP vždy, bez ohledu na obvod kmene ve výčetní výšce !!!**
- stromořadí je liniové uspořádání stromů, a to nejen jako doprovod liniových staveb nebo VT, ale i podél veškerých dalších liniových struktur v krajině (pěšiny, hranice pozemků, větrolamy...); nemusí být jen linie, ale i linie s lom. body či oblouky
- za stromořadí se nepovažují liniové keřové porosty, stříhané živé ploty, stěny, byť z dřevin, které mohou být stromového vzrůstu

Zdrojí jímé systém environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 8 – povolení ke kácení dřevin

(4) **Povolení není třeba ke kácení dřevin, je-li jejich stavem zřejmě a bezprostředně ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu.**

Ten, kdo za těchto podmínek provede kácení, **oznámí** je orgánu ochrany přírody **do 15 dnů od provedení kácení.**

Zdrojí jímé systém environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 35 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

*Vlastníci nemovitostí v sousedství dálnice, silnice a místní komunikace jsou povinni strpět, aby na jejich pozemcích byla provedena nezbytná opatření k zabránění (...) padání stromů nebo jejich částí, vznikne-li toto nebezpečí výstavbou nebo provozem dálnice, silnice a místní komunikace nebo přírodními vlivy; vznikne-li toto nebezpečí z jednání těchto vlastníků, jsou povinni učinit nezbytná opatření na svůj náklad. **O rozsahu a způsobu provedení nezbytných opatření a o tom, kdo je provede, rozhodne silniční správní úřad.***

- silniční správní úřad je oprávněn nařídít jako odstranění zdroje ohrožení pozemní komunikace či provozu na ní i pokácení stromu
- ne zcela jednoznačný názor, zda i v takovém případě nezbytné povolení podle § 8 ZOPK (ano/ne – OOP jako DOSS)

Zveřejní jáme systém environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 9 – náhradní výsadba a odvodů

- Orgán ochrany přírody **může** ve svém rozhodnutí o povolení kácení dřevin **uložit žadateli přiměřenou NV ke kompenzaci ekologické újmy** vzniklé pokácením dřevin.
- Současně může uložit **následnou péči** o dřeviny po nezbytně nutnou dobu, **nejvýše však na dobu pěti let**.
- Pokud je káceno z důvodů výstavby a NV není uložena → **povinnost zaplatit odvod** do rozpočtu obce; ten, kdo kácel protiprávně je povinen zaplatit odvod do SFŽP → neaplikovatelné - dodnes nebyl vydán zákon k provedení odvodové povinnosti!

Zveřejní jáme systém environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 86 – 88 Odpovědnost na úseku OP (odstranění následků neoprávněných zásahů; sankce)

§§

Orgán ochrany přírody uloží **fyzické osobě**, která se dopustí přestupku tím, že:

- nedovoleně mění či ruší dochovaný stav přírody ve zvláště chráněném území nebo nedovoleně mění dochovaný stav památného stromu,
- neprovede uložení náhradní výsadby dřevin podle § 9, **pokutu až do výše 10 000 Kč;**
- poškodí nebo zničí památný strom nebo zvláště chráněné území či jeho část,
- poškodí nebo zničí památný strom nebo zvláště chráněné území či jeho část,
- pokácí bez povolení nebo závažně poškodí skupinu dřevin rostoucích mimo les, **pokutu až do výše 100 000 Kč.**

Za přestupky lze uložit pokutu až dvojnásobnou, pokud byly spáchány ve zvláště chráněných územích.

Orgán ochrany přírody uloží **právnícké osobě** nebo **fyzické osobě při výkonu podnikatelské činnosti**, která se dopustí protiprávního jednání tím, že:

- poškodí nebo ničí památný strom,
- poškodí nebo zničí bez povolení dřevinu nebo skupinu dřevin rostoucích mimo les
- nesplní ohlašovací povinnost podle tohoto zákona nebo nesplní povinnost náhradní výsadby podle § 9, **pokutu až do výše 100 000 Kč.**

Zveřejní jáme systém environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

Orgány ochrany přírody – kompetence

Ustanovení právního předpisu	Podstata opatření	Forma	Místní územní úroveň	Úroveň řízení	Právní předpis	Podstata opatření	Organismus
§ 8 odst. 1	povolení ke kácení dřevin	R	OU včetně území CHKO	KÚ	§ 184 ZP a § 185 ZP a § 186 ZP	správy s výjimkou území CHKO (v CHKO pouze území maloplošných ZCHÚ a jejich OP)	MŽP
§ 8 odst. 2 a 4	přijímají oznámení o kácení a rozhodují o pozastavení, omezení nebo zákazu kácení	R	OU ORP	KÚ	správy	újezdní úřady, ustanovení se nevztahuje na činnosti konané v přímé souvislosti se zajištěním obrany nebo bezpečnosti státní	MŽP
§ 9 odst. 1	uložení náhradní výsadby dřevin	R	OU včetně území CHKO	KÚ	§ 184 ZP a § 185 ZP a § 186 ZP	správy s výjimkou území CHKO (v CHKO pouze území maloplošných ZCHÚ a jejich OP)	MŽP

Zveřejňujeme systém environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

Odpovědnost vlastníka stromu za škody v důsledku pádu stromu

- **povinnost vlastníka pečovat o dřeviny** (§ 7 odst. 2 ZOPK)
- **obecná preventivní povinnost** počínat si tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného (§ 2900 občanského zákoníku)

→ porušení těchto povinností může mít **následky občanskoprávní** (odpovědnost za škodu způsobenou pádem stromu či jeho části), v krajním případě též **restrepaní právní** (usmrcení člověka, ublížení na zdraví)

- Pro vyození odpovědnosti musí být splněna řada podmínek:
- porušení právní povinnosti;
 - vznik škody (újmy);
 - příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a škodou (újmou);
 - zavinění.

Zveřejňujeme systém environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

Ochrana dřevin vs. právo soukromé

- veřejnoprávní ochrana obsažená v ZOPK není ustanovením občanského práva dotčena
- nový občanský zákoník (č. 89/2012 – od 1.1.2014)

Zveřejňujeme systém environmentálního řízení a auditu

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

Ochrana dřevin vs. právo soukromé

Občanský zákoník (č. 89/2012 – od 1.1.2014)

§ 1012

Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. **Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob**, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit.

§ 1013 odst. 1

Vlastník se zdrží všeho, co působí, že odpad, voda, kouř, prach, plyn, pach, světlo, **stín**, hluk, otřesy a jiné podobné účinky (imise) **vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku**; to platí i o vnikání zvířat. Zakazuje se přímo přivádět imise na pozemek jiného vlastníka bez ohledu na míru takových vlivů a na stupeň obtěžování souseda, ledaže se to opírá o zvláštní právní důvod.

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 1016

(1) **Plody spadlé ze stromů a keřů na sousední pozemek náleží vlastníkovi sousedního pozemku**. To neplatí, je-li sousední pozemek veřejným statkem.

(2) Neučiní-li to vlastník v přiměřené době poté, co ho o to soused požádal, **smí soused šetrným způsobem a ve vhodné roční době odstranit kořeny nebo větve stromu přesahující na jeho pozemek**, působí-li mu to škodu nebo jiné obtíže převyšující zájem na nedotčeném zachování stromu. **Jemu také náleží, co z odstraněných kořenů a větví získá**.

§ 1067

Strom náleží tomu, z jehož pozemku vyrůstá kmen. Vyrůstá-li kmen na hranici pozemků různých vlastníků, je strom společný.

Principy právní úpravy ochrany dřevin rostoucích mimo les

§ 1017

(1) Má-li pro to vlastník pozemku **rozumný důvod**, může požadovat, aby se **soused zdržel sázení stromů v těsné blízkosti společné hranice pozemků, a vysadil-li je nebo nechal-li je vzrůst, aby je odstranil**. Nestanoví-li jiný právní předpis nebo neplyne-li z místních zvyklostí něco jiného, platí **pro stromy dorůstající obvykle výšky přesahující 3 m jako přípustná vzdálenost od společné hranice pozemků 3 m a pro ostatní stromy 1,5 m**.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nepoužije, je-li na sousedním pozemku les nebo sad, tvoří-li stromy rozhradu nebo jedná-li se o strom zvláště chráněný podle jiného právního předpisu.

§ 1017 lze aplikovat, jen nebrání-li tomu jiné právní předpisy (zejména § 8 ZOPK)

Je-li k odstranění dřeviny potřebné povolení, občanský zákoník na tom nic nemění

Děkuji za pozornost

Kontakt:

RNDr. Bc. Lenka Řondíková
Krajský úřad Moravskoslezského kraje
odbor životního prostředí
oddělení ochrany přírody a zemědělství
lenka.rondikova@kr-moravskoslezsky.cz
tel: 595 622 469